

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИБОРОМ
**“ПРОФІЛАКТИКА І КОРЕКЦІЯ ВІДХИЛЕНЬ ПОВЕДІНКИ.
ОСНОВИ ПСИХОТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ”**

Дисципліна № _____

Кількість кредитів ЄКТС – 3 кредити

I. Основною метою навчальної дисципліни є засвоєння основних понять, концепцій та сучасних проблем, а також завдань девіантології; визначення місця та значення знань даної галузі психологічних знань в структурі професійної підготовки практичних психологів та інших соціально-психологічних спеціальностей; орієнтація на бачення особливостей діагностування поведінкових порушень, профілактичної та корекційної роботи, психотерапії та реабілітації, спрямованої на розвиток ефективних моделей соціальної адаптації та самореалізації особистості.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців даного напрямку підготовки (спеціальності).

Дисципліна «Профілактика і корекція відхилень поведінки. Основи психотерапії та реабілітаційна психологія» дозволяє набути студентам додаткових фахових компетенцій при опануванні циклу дисциплін професійної підготовки.

III. Завдання дисципліни сформувані знання про види девіантної поведінки, їх внутрішні чинники та зовнішні прояви, отримати навички та вміння профілактики, корекції, терапії та реабілітації осіб з девіантною поведінкою.

IV. Основні знання та уміння, яких набуває студент після опанування даної дисципліни

Основні знання:

- знати характер і види поведінкових порушень;
- розуміти методи дослідження різних форм девіантної поведінки;
- розрізняти й розуміти соціальні, соціально-психологічні, індивідуально-психологічні та педагогічні чинники формування девіантної поведінки;
- знати основні характеристики виникнення та перебігу різних видів поведінкових розладів.

Основні вміння:

- діагностувати поведінкові порушення та давати патопсихологічну характеристику особистісним проявам в структурі девіацій;
- аналізувати та прогнозувати поведінкові порушення при різних соціально-психологічних умовах розвитку;
- оцінювати ефективність застосування тих чи інших соціально-психологічних методів в роботі девіантними підлітками та молодшими школярами;
- організовувати психологічне дослідження причин, детермінант та особливостей прояву тих чи інших девіацій.

V. Короткий зміст дисципліни

Змістовий модуль I. Методологічні основи девіантології

Тема 1. **Девіантна поведінка: введення у проблему**

Поняття про девіантну поведінку. Критерії визначення поняття «девіантна поведінка»: статистичний, психопатологічний, соціально-нормативний, індивідуально-психологічний. Характеристика девіантної поведінки. Структура та види девіантної поведінки

Тема 2. **Чинники девіантної поведінки особистості.**

Соціальні, соціально-психологічні, педагогічні та індивідуально-психологічні чинники девіантної поведінки. Соціальна адаптація, дезадаптація, ізоляція. Соціальна ефективність та продуктивність життєдіяльності людини як критерій адаптивності.

Тема 3. **Гендерно-вікові аспекти девіантної поведінки.**

Вікові та гендерні особливості порушень поведінки. Акцентуації характеру як передумова виникнення девіацій. Особливості мотиваційно-орієнтаційної та емоційно-вольової сфери особистості що призводять до порушень поведінки. Афектогенні мотиви девіантної поведінки. Віктимологія.

Тема 4. Деліквентна поведінка.

Типи взаємодії людини з реальністю: протидія, хворобливе протистояння, втеча та ігнорування реальності. Деліквентна поведінка як форма девіантної поведінки: основні характеристики. Кримінальна поведінка. Умови формування деліквентності: макросоціальні, мікросоціальні та індивідуально-психологічні детермінанти. Вплив патопсихології на девіантну поведінку. Протиправна мотивація: провідні мотивації протиправних дій, типи деформації особистості. Правова свідомість.

Тема 5. Суїцидальна поведінка.

Визначення поняття суїцидальної поведінки. Суїцидальні дії. Суїцидальні прояви. Концепції формування суїцидів: соціологічний підхід, психопатологічний підхід, соціально-психологічні концепції. Типологія суїцидів: істинні, демонстративні та приховані. Психологічний портрет суїцидента. Основні риси, притаманні суїцидентам. Фактори ризику суїцидальної поведінки. Вікові особливості суїцидальної поведінки.

Тема 6. Адиктивна поведінка.

Загальна характеристика залежної поведінки. Форми залежностей та процес їх формування і розвитку. Концептуальні моделі формування залежностей. Соціальні чинники та індивідуальні особливості як детермінанти формування та розвитку адикцій. Вікові, статеві та психофізіологічні особливості залежної поведінки. Фактори залежної поведінки. Феномен спів-залежності. Хімічна залежність.

Тема 7. Психологічні основи профілактики і корекції девіантної поведінки

Зміст, функції та етапи профілактики і корекції девіантної поведінки особистості. Основні підходи до надання психологічної допомоги особистості з девіантною поведінкою. Особливості профілактики девіантної поведінки особистості дитини. Форми і методи профілактики і корекції девіантної поведінки особистості. Проблема соціально-психологічної реабілітації особистості з девіантною поведінкою. Особливості роботи "телефону довіри" як анонімного консультування особистості, схильної до девіантної поведінки.

Тема 8. Психологічна діагностика особистості з девіаціями поведінки.

Мета і стадії психологічної діагностики девіантної поведінки особистості. Методи психологічної діагностики змісту і чинників девіантної поведінки особистості.

Змістовий модуль II. Соціально-психологічні засоби профілактики і корекції девіантної поведінки

Тема 9. Засоби профілактики деліквентної поведінки.

Основні форми психолого-соціальної роботи: судово-психологічна експертиза (особливо щодо неповнолітніх), СПТ і організація саногенного середовища.

Тема 10. Стратегії корекції деліквентної поведінки.

Громадське покарання, конгруентні стосунки, когнітивно-поведінкова терапія в різних її модифікаціях, короткострокове консультування та особливості психотерапії особистісної агресії.

Тема 11. Засоби профілактики суїцидальної поведінки.

Основні форми соціально-психологічної роботи при суїцидальній поведінці: бесіда, інтелектуальне оволодіння ситуацією, укладання контракту, активна психологічна підтримка та підвищення впевненості у своїх силах.

Тема 12. Стратегії корекції суїцидальної поведінки.

Корекція суїцидальних установок людини. Поственція і кризова інтервенція: позитивна і когнітивна психотерапія, аксіотерапія, терапія творчим самовираженням, духовна психотерапія.

Тема 13. Засоби профілактики адиктивної поведінки

Особливості соціально-психологічного втручання при адиктивній поведінці: репресивна політика, політика мінімізації ризику, політика ресоціалізації.

Тема 14. **Стратегії соціально-психологічної профілактики та корекції адиктивної поведінки.**

Когнітивно-поведінкова індивідуальна (короткострокова) та особистісно-реконструктивна групова психотерапія. Схема комплексної реабілітації алкоголізму та наркоманії. Основні умови успішного лікування залежностей нехімічних залежностей. Форми та програми соціально-психологічної реабілітації.

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання курсу

Кафедра практичної психології: канд., психол. н., доцент В.М. Тітяєв.

VII. Обсяги навчального навантаження та терміни викладання курсу

На вивчення дисципліни відводиться 90 години (3 кредити ЄКТС).

VIII. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни

1. Бэрон Р., Ричардсон Д. Агрессия. — СПб., 1997.
2. Детская патопсихология. Хрестоматия: уч. Пособия по курсу „Патопсихология”. М., 2000.
3. Змановская Е. В. Девиантология: (Психология отклоняющегося поведения): Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. — М.: Издательский центр “Академия”, 2003. — 288 с.
4. Зейгарник Б.В. Патопсихология. - М, 1969.
5. Клейберг Ю.А. Психология девиантного поведения: Учеб. пособие для вузов. — М., 2001.
6. Короленко Ц.П., Донских Т.А. Семь путей к катастрофе: Деструктивное поведение в современном мире. — Новосибирск, 1990.
7. Кудрявцев В.Н. Правовое поведение: Норма и патология. — М., 1982.
8. Леонгард К. Акцентуированные личности. - Киев, 1981.
9. Максимова Н.Ю. Психология девиантной поведінки: навч. посібник / - К. : Либідь, 2011. – 520 с.
10. Меш Э. Детская патопсихология. Нарушение психики ребенка/Эрик Мэш, Дэвид Вольф.-М.: АСТ;СПб.: ЕВРОЗНАК,2007, - 511с.
11. Хрестоматия по патопсихологии //Под ред. Б.В.Зейгарник, В.В.Николаевой, А.П.Корнилова - М.,1981.
12. Ядов В.А. Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности. — Л., 1979.
13. Дюркгейм Э. Самоубийство: Социологический этюд. — М., 1994.
14. Кулаков С.А. Диагностика и психотерапия аддиктивного поведения у подростков: Учеб.-метод, пособие. — М., 1998.
15. Лабковская Е.Б. Юридическая психология: Теории девиантного поведения: Учеб. пособие. — СПб., 2000.
16. МКБ-10. Классификация психических и поведенческих расстройств. — Женева; СПб., 1998.

IX. Метод навчання: Інтерактивні лекції, семінарські та практичні заняття, лабораторні роботи. Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації.

X. Система оцінювання:

Поточний контроль: оцінювання виконання завдань на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, оцінювання 2-х модульних контрольних робіт.

Підсумковий контроль: залік у VIII семестрі.

XI. Реєстрація на навчальну дисципліну: